

Rozdział I

Jaką formę spółki wybrać

Jaką formę działalności wybrać? Przed takim pytaniem staje wielu przedsiębiorców. Czy wybrać jednoosobową działalność gospodarczą, czy może oprzeć się na spółce? Jeśli będzie to spółka, to która – kapitałowa czy osobowa? Biznesmen ma do wyboru m.in. spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, prostą spółkę akcyjną, spółkę jawną, partnerską, komandytową, akcyjną, komandytowo-akcyjną oraz cywilną. W treści niniejszej książki przekazano praktyczne informacje o tych formach, które mogą pomóc Czytelnikowi w podjęciu właściwej decyzji.

1. Spółki kapitałowe

Do grupy spółek kapitałowych zaliczają się: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna oraz spółka akcyjna. Główną ich cechą jest ograniczona odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki.

Tabela 1. Zalety prowadzenia działalności w formie spółki kapitałowej

Zaleta	Objaśnienie
1	2
1. Ograniczenie odpowiedzialności majątkowej	Ta zaleta ma bardzo duże znaczenie, zwłaszcza gdy prowadzony biznes jest w swej naturze bardzo ryzykowny, np. często występują problemy z płatnościami od klientów lub można w łatwy sposób wyrządzić komuś szkodę. W spółkach kapitałowych wspólnicy, którzy wnieśli wkłady, nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Odpowiedzialności nie ponoszą również członkowie zarządu, jeśli wywiązali się ze swoich obowiązków, tj. złożyli w terminie wniosek o ogłoszenie upadłości. W czasie prowadzenia działalności zdarzają się również sytuacje zupełnie nieprzewidywalne dla wspólników, dlatego tak ważna jest ochrona ich prywatnego majątku.

1	2
2. Zmniejszenie ryzyka związanego z zatrudnianiem pracowników	Nie budzi wątpliwości, że najlepiej pracę na rzecz firmy wykonuje jej właściciel. Jednak rozwój przedsiębiorstwa wymaga czasami zatrudnienia innych osób, które będą pomagać właścicielowi. Osobom tym może mniej zależeć na biznesie niż jego twórcy, co czasami wiąże się z mniejszą starannością, a w efekcie może narażać firmę na straty. Przepisy Kodeksu pracy przewidują, że za szkodę wyrządzoną przez pracownika przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych odpowiada pracodawca. Do niego klient skieruje swoje roszczenie, a pracodawca może dochodzić naprawienia szkody od pracownika, ale tylko do wysokości trzykrotności miesięcznego wynagrodzenia pracownika, jeżeli szkoda nastąpiła z winy nieumyślnej, co jest najczęstszym przypadkiem. Gdy działalność prowadzona jest w formie spółki kapitałowej, to ona jest pracodawcą, a zatem ponosi odpowiedzialność za pracownika, a nie jej wspólnicy.
3. Zmniejszenie ryzyka związanego z kredytowaniem działalności spółki	Planowane przedsięwzięcia wiążą się często z koniecznością pozyskania znacznych środków finansowych poprzez pożyczkę lub kredyt z banku. Przy prowadzeniu biznesu nigdy nie ma gwarancji, że będą środki na spłatę zaciągniętego zobowiązania. Jeżeli kredyt pozyskuje spółka kapitałowa, to jej wspólnicy nie odpowiadają za jego spłatę.
4. Możliwość pozyskania wsparcia w biznesie przez wspólników	Czasami prowadzenie biznesu wymaga dokapitalizowania przez inne osoby lub dostarczenia know-how. W tym celu można skorzystać z pomocy innej osoby, która chciałaby w zamian za to zostać wspólnikiem. W przypadku spółek kapitałowych nie ponosi się odpowiedzialności za czynności podjęte przez drugiego wspólnika, inaczej niż np. w spółce jawnej, gdzie za działania innego wspólnika można odpowiadać całym swoim majątkiem, nawet wtedy, gdy nie miało się wiedzy o konkretnej czynności.
5. Uniezależnienie biznesu od sytuacji majątkowej wspólnika	Zadłużenie wspólnika spółki kapitałowej nie ma bezpośredniego wpływu na jej funkcjonowanie, co najwyżej mogą zostać sprzedane jego udziały. Wierzyciel wspólnika nie może natomiast, przykładowo, wypowiedzieć umowy spółki, prowadząc przez to do jej rozwiązania i uzyskania możliwości zaspokojenia się wprost z majątku spółki kapitałowej.
6. Łatwiejsza działalność w przypadku śmierci wspólnika	Śmierć wspólnika nie doprowadzi do pozbawienia spółki kapitałowej możliwości działania, gdyż to zarząd reprezentuje spółkę i prowadzi jej sprawy. Gdyby umarł wspólnik, który był jedynym członkiem zarządu, to pozostali wspólnicy mają możliwość powołania nowego zarządu.
7. Łatwa zmiana wspólników	Wspólne prowadzenie biznesu nie zawsze jest możliwe w tym samym składzie osobowym przez cały czas. Wspólnik może być zainteresowany rezygnacją z biznesu, nawet gdy w spółce został zgromadzony pokaźny majątek. W przypadku spółek kapitałowych wystarczy, że taka osoba sprzeda swoje udziały czy akcje, co nie prowadzi do zakłócenia funkcjonowania firmy.

1	2
	Jeżeli dotychczasowi wspólnicy wyraziliby wolę pozyskania nowego wspólnika, również nie napotkają problemu. Wystarczy nowej osobie sprzedać część udziałów lub podwyższyć kapitał zakładowy, a nowy wspólnik obejmie udziały utworzone w wyniku podwyższenia.
8. Możliwość stworzenia biznesu na pokolenia i lata	Spółka kapitałowa może istnieć latami, bez względu na śmierć lub inne zmiany w składzie wspólników. Udziały lub akcje mogą być zbywane na rzecz dzieci i bez problemu dziedziczone bez jakiegokolwiek przestoju lub trudności w funkcjonowaniu firmy.
9. Samo posiadanie udziałów w takiej spółce z reguły nie generuje konieczności zapłaty składek ZUS	Wspólnicy spółki kapitałowej z reguły nie muszą opłacać składek na ZUS z samego tytułu posiadania udziałów czy akcji. W przypadku spółek osobowych czy działalności gospodarczej wspólnicy muszą opłacać składki ZUS bez względu na to, czy spółka osiągnęła przychód.
10. Łatwiejsza akumulacja kapitału	W przypadku spółek kapitałowych najniższa stawka podatku CIT to 9%, o wiele niżej niż podatek według skali lub liniowy dla wspólników spółek osobowych, co pozwala mniejszym kosztem akumulować kapitał z zysku. Równocześnie w pewnym zakresie akumulację kapitału mogą ułatwić przepisy dotyczące tzw. CIT estońskiego. Jednak ta instytucja jest nadal nowością i jej funkcjonowanie wiąże się z nie do końca poznanymi ryzykami.
11. Większy prestiż	Spółki kapitałowe są postrzegane przez kontrahentów jako podmioty o wiele bardziej profesjonalne niż inne formy prowadzenia działalności.

Tabela 2. Wady prowadzenia działalności w formie spółki kapitałowej

Wada	Objaśnienie
1	2
1. Podwójne opodatkowanie w przypadku realizacji zysku poprzez wypłatę dywidendy	Spółki kapitałowe są płatnikami podatku CIT. Dywidenda otrzymywana przez wspólników nie jest kosztem podatkowym spółki, tj. nie doprowadzi do pomniejszenia wysokości podatku CIT, a ponadto jest opodatkowana podatkiem dochodowym po stronie wspólników. Sytuację taką nazywa się podwójnym opodatkowaniem. Natomiast odwrotnie jest w przypadku, gdy członek zarządu spółki kapitałowej otrzyma wynagrodzenie za swoje czynności, gdyż stanowi ono koszt spółki, a zatem jest opodatkowane tylko podatkiem dochodowym po stronie członka zarządu, nie stety również składką zdrowotną.
2. Droższa księgowość	Spółka kapitałowa musi prowadzić pełną księgowość, tj. księgi rachunkowe. Wiążą się z tym wyższe koszty niż w przypadku podmiotów, które stosują podatkową księgę przychodów i rozchodów.

1	2
3. Bardziej skomplikowana	Ze względu na reguły obowiązujące w spółkach kapitałowych trzeba posiadać pewną wiedzę, aby prowadzić w ten sposób działalność. Zdarzają się również sytuacje, w których potrzebna jest pomoc prawnika.

2. Spółki osobowe

Do tej grupy należy zaliczyć w szczególności spółki: jawną, partnerską i komandytową. Spółką osobową jest również spółka komandytowo-akcyjna, jednak różni się ona znacznie od pozostałych i nie jest popularnym modelem prowadzenia biznesu.

Tabela 3. Zalety prowadzenia działalności w formie spółki osobowej

Zaleta	Objaśnienie
1. Brak podwójnego opodatkowania	Z reguły spółki osobowe nie są podatnikami podatku dochodowego, a sam podatek pobierany jest tylko od wspólników. Pewnym wyjątkiem w tym zakresie jest m.in. spółka komandytowa oraz w niektórych przypadkach spółka jawna, której wspólnikami nie są wyłącznie osoby fizyczne.
2. Niższy koszt księgowości	Zasadą jest, że spółki osobowe nie muszą prowadzić pełnej księgowości. Wyjątki dotyczą m.in. sytuacji, gdy zostanie przekroczony poziom przychodów netto (w 2022 r. limit ten wynosi 9 188 200 zł) oraz spółek komandytowych.
3. Łatwiejsza działalność	Spółki osobowe, co do zasady, są prostsze w swoim funkcjonowaniu niż kapitałowe i w mniejszym zakresie wymagają profesjonalnej pomocy prawnej.

Tabela 4. Wady prowadzenia działalności w formie spółki osobowej

Wada	Objaśnienie
1	2
1. Odpowiedzialność wspólników całym swoim majątkiem	W przypadku spółek osobowych wspólnicy odpowiadają całym swoim majątkiem, gdyby egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna. Prowadzenie biznesu zawsze jest związane z ryzykiem, i to często takim, którego sami przedsiębiorcy nie są w stanie przewidzieć, a którego skutki mogą pozbawić wspólnika całego jego majątku. Pewne ograniczenia w zakresie tej reguły występują, przykładowo, w przypadku komandytariuszy w spółkach komandytowych.

1	2
2. Problemy w razie śmierci wspólnika lub ogłoszenia jego upadłości	Śmierć wspólnika lub ogłoszenie jego upadłości z reguły stanowią przyczynę rozwiązania spółki, zatem mogą istotnie zakłócić dobrze funkcjonujący biznes. Wspólnicy <i>de facto</i> są zależni od sytuacji majątkowej innego wspólnika.
3. Obowiązek zapłaty składek ZUS	Wspólnicy spółek osobowych, będący osobami fizycznymi, zobowiązani są do zapłaty składek ZUS bez względu na to, czy spółka osiąga zyski, a nawet przychody.
4. Możliwość wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika lub wierzyciela wspólnika	Oba te zdarzenia mogą przyczynić się do zakończenia działalności nawet bardzo dobrze funkcjonującego przedsiębiorstwa, często wbrew woli drugiego wspólnika lub pozostałych wspólników. Stanowią przyczynę rozwiązania spółki.